

GOSPODARCZY GABINET CIENI

Warszawa, 21 kwietnia 2020 r.

RAPORT: SPÓŁDZIELCZOŚĆ

Rozwiązania antykrzysowe powinny objąć również spółdzielnie, które pełnią ważną rolę gospodarczo-społeczną lokalnie

– W przyjmowanych przez rząd RP rozwiązaniach antykrzysowych konieczne jest uwzględnienie specyfiki poszczególnych branż spółdzielczości polskiej. Łącznie w naszym kraju działa, w ramach 15 branż spółdzielczości, ok. 10 tys. spółdzielni różnego typu, we wszystkich obszarach polskiej gospodarki. Wdrożenie skutecznych rozwiązań jest niezbędne do przetrwania przez te podmioty narastającego kryzysu i kontynuacji działalności po ustaniu epidemii – mówi **dr inż. Mieczysław Grodzki, minister spółdzielczości w Gospodarczym Gabiniecie Cieni BCC.** – Sytuacja jest niezwykle poważna. Spółdzielnie, jako podmioty dobrowolnie zrzeszające osoby fizyczne lub prawne, pełnią ważną rolę gospodarczo-społeczną, działając zazwyczaj lokalnie, nie dysponują kapitałami, które pozwoliłyby na skuteczną ochronę działalności spółdzielni, ich pracowników i członków przed narastającym kryzysem – podkreśla **Mieczysław Grodzki.**

– Pozytywne działania to stworzenie sektorowi bankowemu przez bank centralny gwarancji zabezpieczenia płynności poprzez poluzowanie polityki pieniężnej (operacje repo, operacje otwartego rynku, kredyt wekslowy i obniżenie stopy rezerwy obowiązkowej). Prawdopodobnie nie wywołają one jednak zapotrzebowania klientów na kredyt obrotowy i inwestycyjny. W przeciwieństwie bowiem do poprzedniego kryzysu, który dotyczył sektora finansowego, ten wprost dotknął realnej gospodarki (zamknięte zakłady nie produkują, zagrożone stanowiska pracy, spadek zapotrzebowania na dobra inwestycyjne). Dość problematyczną jest decyzja RPP o obniżeniu stopy referencyjnej. Stawia to w jeszcze bardziej trudnej sytuacji banki spółdzielcze (wyższe koszty działania) i dalej obniża (i tak już ujemne do tej chwili) realne oprocentowanie depozytów. W chwili obecnej drobni deponenci praktycznie nie mają żadnej alternatywy do ulokowania swoich środków – dodaje **minister spółdzielczości w Gospodarczym Gabiniecie Cieni BCC.**

Gospodarczy Gabinet Cieni Business Centre Club to think tank powołany w kwietniu 2012 r., aby wspierać działania prorozwojowe władz publicznych, monitorować prace resortów kluczowych dla przedsiębiorczości, rekomendować zmiany sprzyjające rozwojowi kraju, wzrostowi gospodarstwu i konkurencyjności polskich firm.

W skład gabinetu wchodzi wybitni, gospodarczy fachowcy, z których wielu piastowało w przeszłości funkcje publiczne. Więcej informacji: https://www.bcc.org.pl/strefa_eksperta/gospodarczy-gabinet-cieni/

DR INŻ. MIECZYŚLAW GRODZKI

minister ds. spółdzielczości Gospodarczego Gabinetu Cieni BCC

Rzecznik budowlany GINB, rzeczoznawca majątkowy ds. nieruchomości, lustrator spółdzielczy. Prezes zarządu Krajowej Rady Spółdzielczej, zastępca przewodniczącego RN Związku Rewizyjnego Banków Spółdzielczych im. Franciszka Stefczyka, z-ca przewodniczącego Rady Mazowieckiej Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa. Prowadzi własną firmę – Przedsiębiorstwo Budowlane GROMAR. Za swoją działalność został odznaczony Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi. Przewodniczący Komisji Spółdzielczej BCC.

☎ 514 090 080 ✉ mieczyslaw.grodzki@bcc.org.pl

WSKAZANIA DLA RZĄDU

1. Wdrożenie działań antykrzysowych obejmujących spółdzielczość polską z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych 15 branż spółdzielczych

Uwzględnienie w przyjmowanych przez Rząd RP rozwiązaniach antykrzysowych specyfiki poszczególnych branż spółdzielczości polskiej. Łącznie w naszym kraju działa w ramach 15 branż spółdzielczości ok. 10 tys. spółdzielni różnego typu, we wszystkich obszarach polskiej gospodarki. Wdrożenie skutecznych rozwiązań jest niezbędne do przetrwania przez podmioty spółdzielcze narastającego kryzysu i kontynuacji działalności po ustaniu epidemii. Wdrażanie działań antykrzysowych przez polski rząd m.in. zwolnienie z danin podatkowych oraz obowiązkowych składek ubezpieczeniowych, dopłaty do wynagrodzeń firm ze znaczącymi spadkami obrotów, wdrożenie innych rozwiązań poprawiających płynność finansową podmiotów gospodarczych, na rzecz państwa etc., pozwoli ochronić w jakimś stopniu sferę gospodarczą, w związku ze skutkami trwającej epidemii wywołanej chorobą COVID-19, lecz to od czasu epidemii zależeć będzie wielkość gospodarczych strat.

Sytuacja jest niezwykle poważna. Spółdzielnie, jako podmioty dobrowolnie zrzeszające osoby fizyczne lub prawne, pełnią ważną rolę gospodarczo-społeczną, działając zazwyczaj lokalnie, nie dysponują kapitałami, które pozwoliłyby na skuteczną ochronę działalności spółdzielni, ich pracowników i członków przed narastającym kryzysem. Wdrożenie potrzebnych rozwiązań przekazanych polskiemu rządowi przez Gospodarczy Gabinet Cieni BCC i Krajową Radę Spółdzielczą jest niezbędne do przetrwania przez podmioty spółdzielcze narastającego kryzysu.

2. Ustawa o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego gruntów zabudowanych na cele mieszkaniowe w prawo własności tych gruntów

Ustawa uchwalona 20 lipca 2018 roku i jej dwie późniejsze nowelizacje jest właściwym krokiem w kierunku wyeliminowania z obiegu prawnego użytkowania wieczystego gruntów. Ponieważ jednak procedowano ją w trudnym do zrozumienia pośpiechu, pozostawiła ona poza obszarem swego oddziaływania szereg spraw wymagających takich regulacji. Chodzi przede wszystkim o tereny zabudowane infrastrukturą towarzyszącą, bez której nie są w stanie normalnie funkcjonować nieruchomości mieszkalne uwłaszczone. Składają się na nią drogi dojazdowe, chodniki, parkingi, garaże, place zabaw, tereny zielone oraz inne drobne formy architektoniczne. Ustawa nadal też budzi wiele wątpliwości interpretacyjnych, co dla podmiotów zaangażowanych we wdrażanie jej przepisów, głównie spółdzielni mieszkaniowych, stanowi nie lada wyzwanie. Beneficjentami ulg przekształceniowych powinny być także osoby posiadające spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu, a nie tylko lokali wyodrębnionych. Nie ma też uzasadnienia zamrożenie w wieczystej dzierżawie terenów przylegających do gruntów wydzielonych po obrysie budynków. Rozstrzygnięcia wymaga również kwestia terenów przeznaczonych pod zabudowę wciąż pozostających w wieczystym użytkowaniu spółdzielni mieszkaniowych. Nadal kwestią, której nawet nie próbuje się uregulować, są tzw. grunty warszawskie, ale jest to już oddzielny, bardziej skomplikowany i trudny, choć konieczny do rozwiązania, problem.

3. Uproszczenie wymogów i upowszechnienie tworzenia organizacji producentów (OP) i grup producentów (GP) w sektorach rolnych

Potrzebne jest uproszczenie wymagań i upowszechnienie tworzenia organizacji producentów i grup producentów ze wsparciem przewidzianym w PROW 2014-2020 na tworzenie OP i GP – z wprowadzeniem szybkiej ścieżki uznawania działających obecnie spółdzielni rolniczych za uznane organizacje producentów. Organizacje producentów uznane przez kraj członkowski na podstawie przepisów Rozporządzenia PEiR (UE) nr 1308/2013, są głównymi podmiotami, zgodnie z projektowanymi rozwiązaniami przez KE, organizującymi rolników i podmioty operujące na rynkach rolnych. W krajach Zachodniej Europy są nimi zazwyczaj spółdzielnie.

W Polsce uznane OP występują jedynie w sektorze owoców i warzyw. Tworzenie organizacji producentów w sektorach m.in.: **zbóż, nasion roślin oleistych, mleka i przetworów mlecznych, wieprzowiny, mięsa**

drobiowego, wołowy i cielęciny, baraniny i koziny, cukru, jest niezbędne, aby móc utrzymać równe warunki konkurencyjności na wewnętrznym rynku europejskim.

4. Wnieść do instytucji regulujących działalność sektora bankowego o jak najszybszą zmianę regulacji dla umożliwienia bankom działań łagodzących skutki obecnej sytuacji gospodarczej.

Powstała sytuacja gospodarcza wymaga niestandardowych działań również ze strony banków. W pierwszej kolejności chodzi tu o utrzymanie płynności finansowej realnej gospodarki, a następnie o jej wspieranie na rzecz przywrócenia przedkryzysowego poziomu produkcji i usług. Aby tak się stało, konieczna jest zmiana sztywnych (jak do tej pory) zasad klasyfikacji ekspozycji kredytowych do odpowiednich wag ryzyka i umożliwienie bankom bardziej elastycznego podejścia do oceny ryzyka kredytowego w ogóle. Wśród innych, koniecznych rozwiązań wymienić należy: umożliwienie bankom zaliczania do kosztów uzyskania przychodu rezerw/odpisów na kredyty niespłacone w 2020 r., przesunięcie w czasie wprowadzania nowych norm nadzorczych czy chociażby ograniczenie i odroczenie w czasie wymogów sprawozdawczych realizowanych na potrzeby NBP, KNF i BFG (kwestia ta była już przez nas podnoszona). Chodzi bowiem jednocześnie o to, aby równolegle zapewnić stabilność rynku finansowego. Obecnie można odnieść wrażenie, że w czasie tej dyskusji zupełnie pomija się ryzyko deponentów lokujących swoje prywatne środki w bankach.

W tym kontekście, należy pamiętać o specyfice sektora spółdzielczego (niższy poziom wyposażenia kapitałowego, rozwoju technologicznego), które działają w terenie i z reguły obsługują klientów o niższym standingu ekonomiczno-finansowym. Wypada w tym miejscu bowiem przypomnieć, że w czasie poprzedniego kryzysu (2008 – 2009) banki spółdzielcze, nie zaprzestały kredytowania podmiotów gospodarczych, co skutkowało dla niektórych z nich określonymi, negatywnymi konsekwencjami. Pozytywny, zewnętrzny odbiór ich otwartości na potrzeby klientów, po czasie zmienił się (szczególnie ze strony regulatorów) na ocenę negatywną, motywowaną faktem podjęcia ze strony banków spółdzielczych zbyt dużego ryzyka (głównie kredytowego).

PODSUMOWANIE dotychczasowych działań rządu

Pozytywy:

- 1. Stworzenie sektorowi bankowemu przez bank centralny gwarancji zabezpieczenia płynności poprzez poluzowanie polityki pieniężnej** (operacje repo, operacje otwartego rynku, kredyt wekslowy i obniżenie stopy rezerwy obowiązkowej).

To działania pozytywne, ale prawdopodobnie nie wywołają zapotrzebowania klientów na kredyt obrotowy i inwestycyjny. W przeciwieństwie bowiem do poprzedniego kryzysu, który dotyczył sektora finansowego, ten wprost dotknął realnej gospodarki (zamknięte zakłady nie produkują, zagrożone stanowiska pracy, spadek zapotrzebowania na dobra inwestycyjne). Dość problematyczną jest decyzja RPP o obniżeniu stopy referencyjnej. Stawia to w jeszcze bardziej trudnej sytuacji banki spółdzielcze (wyższe koszty działania) i dalej obniża (i tak już ujemne do tej chwili) realne oprocentowanie depozytów. W chwili obecnej drobni deponenti praktycznie nie mają żadnej alternatywy do ulokowania swoich środków.

- 2. Nowelizowanie przepisów celem umożliwienia tworzenia organizacji producentów w sektorach rolnych**

Tworzenie organizacji producentów w Polsce uznanych na podstawie przepisów Rozporządzenia PEiR (UE) nr 1308/2013 jest znacznie spóźnione. Już wówczas, a w wielu krajach UE znacznie wcześniej niż w 2013 r., realizowano działania na rzecz tworzenia oraz konsolidacji podmiotów o takim charakterze zrzeszających rolników – często spółdzielnie rolnicze uzyskiwały status uznanej OP na podstawie przepisów w/w Rozporządzenia PEiR (UE) nr 1308/2013. Obecnie realizowana nowelizacja przepisów, głównie rozporządzeń Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, ma na celu umożliwienie tworzenia organizacji producentów (OP) w sektorach rolnych. Daje to szansę na ograniczenie negatywnych skutków projektowanych rozwiązań wsparcia w ramach Planu Strategicznego WPR na lata 2021-2027, ukierunkowanych głównie na zorganizowanych rolników w organizacjach producentów. Projektowane przez Komisję Europejską na nową perspektywę finansową UE rozwiązania przewidują **interwencje sektorowe**, pozwalające uznanym OP pozyskiwać wsparcie coroczne w wysokości 5% obrotów netto organizacji producentów.

Zagrożenia:

1. Brak jasno sprecyzowanych regulacji dla sektora bankowego.

Dla przeciwdziałania skutkom kryzysu konieczne są działania bezpośrednie angażujące budżet państwa. Tymczasem środki te stanowią tylko 66 mld z 212 mld zł, na którą to wartość Rząd RP wycenił tzw. „tarczę antykryzysową”. Pozostała kwota to wartość tylko odłożonych w czasie opłat ZUS i płatności PIT oraz wartość gwarancji i kwota możliwego do wykreowania kredytu (zakładając, że kredytobiorcy będą widzieć zasadność takiego kredytowania). Konieczne są natomiast działania wprost umarzające zobowiązania publiczno-prawne. Zasadnym jest również stworzenie możliwości skorzystania przez podmioty z pieniędzy zgromadzonych na rachunkach VAT w ramach mechanizmu podzielonej płatności. Takie działania poprawią kondycję podmiotów gospodarczych i ich zdolność do dalszego finansowania swojej działalności długiem. W obszarze podatkowym dla sektora banków spółdzielczych jest natomiast uznanie za koszty podatkowe wszystkich rezerw i odpisów z tytułu podjętych działań restrukturyzujących zobowiązania klientów.

2. Wysokie wymagania i uciążliwa biurokracja skutecznie uniemożliwiają podniesienie zorganizowania polskich rolników w organizacjach i grupach producentów

Brak pilnych działań zmniejszających wymagania oraz obciążenia biurokratyczne przy uzyskiwaniu statusu uznanej organizacji producentów, ale także uznanej grupy producentów, nie pozwoli uzyskać widocznej poprawy poziomu zorganizowania polskich rolników. M.in. ww. wymagania i biurokracja doprowadziły do zmniejszenia liczby członków grup producentów rolnych (GPR) z 28 tys. w 2014 r. do 12 tys. obecnie – przy jednoczesnym spadku liczby GPR z ponad 1400 na ok. 900 (w tym wliczone blisko 300 nowych, powstałych w ostatnich 4 latach GPR, w tym ponad 250 spółdzielni). Straty na zorganizowaniu rolników jednoznacznie potwierdzają, że dotychczasowe rozwiązania i podejście zawiodły. Wymagania i biurokrację należy uprościć, z ukierunkowaniem na systemowe tworzenie podmiotów trwałych – jakimi są spółdzielnie o znaczącej liczbie członków i odpowiedniej do działalności wartości środków trwałych. Wiele obecnie obowiązujących w Polsce wymogów w tym zakresie, nie wynika z przepisów UE.

3. Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach

Temat zagospodarowania odpadów wraca do debaty publicznej wraz z każdą nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Dyskusja ogranicza się na ogół do wzrostu cen za odbiór śmieci i metod ich naliczania oraz do celowości selekcji śmieci na większą ilość frakcji. Tymczasem, zagospodarowanie śmieci nie jest mechanizmem prostym. Składa się z szeregu powiązanych ze sobą ogniw. Niedyspozycyjność jednego z nich rzutuje na końcowy efekt. Mówiąc o gospodarowaniu odpadami, znawcy tematu wymieniają zwykle kilka rządzących nim zasad: maksymalne zapobieganie powstawaniu śmieci, ograniczanie odpadów, minimalizowanie zagrożeń ich negatywnego oddziaływania na środowisko, odzysk zgodny z zasadami ochrony środowiska i unieszkodliwianie odpadów w sposób przyjazny dla środowiska. Do tych zasad dodałbym jeszcze dwie: zwiększenie odpowiedzialności producentów opakowań za stopień ich potencjalnej biodegradowalności oraz uruchomienie szerokiej edukacji „śmieciowej”. Równolegle, korzystając z chwili uśpienia społecznych emocji z tym związanych, którego kres nastąpi wraz z kolejną cząstkową nowelizacją ustawy, należy poddać monitoringowi wszystkie ogniwa procesu gospodarowania odpadami celem zdiagnozowania jego silnych i słabych stron. Taka diagnoza pozwoliłaby odpowiedzieć na ważne pytania, w tym m.in. o przyczyny niskiej jakości materiałów odzyskanych w wyniku recyklingu, co utrudnia, a nawet uniemożliwia ich wykorzystanie. Najprościej winą obarczyć segregujących odpady mieszkańców, wskazując na popełniane przez nich błędy podczas segregacji. Nie musi to być jednak cała prawda. Niewykluczone, że główna przyczyna tkwi w przestarzałej technologii przetwarzania odpadów, co rzutuje na efekt całego procesu. Jest więc wielce prawdopodobne, że kolejna nowelizacja ustawy, o którą już wnioskuje niektóre środowiska, może się okazać zbędna. Wystarczy działania wspomagające technologie przetwarzania śmieci.

Kontakt dla mediów

Emil Muciński

rzecznik, Instytut Interwencji Gospodarczych BCC

tel. 602 571 395, 22 58 26 113

e-mail: emil.mucinski@bcc.org.pl; instytut@bcc.org.pl

Gospodarczy Gabinet Cieni Business Centre Club to think tank powołany w kwietniu 2012 r., aby wspierać działania prorozwojowe władz publicznych, monitorować prace resortów kluczowych dla przedsiębiorczości, rekomendować zmiany sprzyjające rozwojowi kraju, wzrostowi gospodarczemu i konkurencyjności polskich firm. W skład GGC BCC wchodzi wybitni gospodarzy fachowcy, z których wielu piastowało w przeszłości funkcje publiczne [lista poniżej]. Więcej informacji: <http://www.bcc.org.pl/Gospodarczy-Gabinet-Cieni.4241.0.html>